

ТЯЧІВ

Реформатська церква

TÉCSŐ – *Református templom*
TIACHIV – *The Calvinist Church*
TYACHIV – *Reformierte Kirche*

ЗАКАРПАТСЬКОЮ ШЛЯХАМИ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ЦЕРКОВ

ТЯЧІВ

Реформатська церква

Тематичний маршрут під назвою «Шляхами середньовічних церков» був створений з метою докладного ознайомлення зацікавлених з цією винятковою клерикальною та культурною спадщиною Карпатського басейну. Цей тематичний шлях покликаний на представлення церковної спадщини середньовіччя колись єдиного історичного регіону – Північно-східної Угорщини, Закарпаття, а також північної частини Парціуму. Найвншній шлях територіально охоплює область Сабольч-Сатмар-Берег в Угорщині, повіт Сату-Маре у Румунії і Закарпатську область України, в якому переплітаються спільні історичні корені.

Середньовічні церкви Закарпаття являють собою східну межу західного християнства, тут завершується готика і починається край дерев'яних церков та ортодоксія. Бурхлива історія Закарпатського краю відображає також і бурхливе минуле церков. Багато з них було спустошено за часів татарської навали, з прориванням реформації вони одна за одною опинилися у володінні протестантів, значна кількість з них згоріла на кострі визвольної боротьби нової ери, а за радянські часи більшість домів Господніх стали музеями атеїзму. На сьогодні часи та історія утихомирились, і церковна спадщина стала туристичним видовищем. Область Сабольч-Сатмар-Берег є одним із найбагатших на середньовічні церкви краєм Угорщини, тут залишилася така багата ланка церков середніх віків, яка у своєму порозумінні являється унікальною. Церкви малих розмірів Сатмарського та Березького країв, зі зведеними біля них дерев'яними дзвіницями, збереженими до нас середньовічними фресками, розмальованими хорами, орнаментальними кесонними стелями та різьбленими амвонами, відтворюють винятковий настрій середньовічної церковної спадщини. Більша частина середньовічних церков Альфельдського краю стала жертвою татарського нашествия. Однак цей, окутаний водами, край не допускав до себе ворожечє військо, чужу культуру. Таким чином він міг зберегти в своїй незрівнянній помпезності та красі ці маленькі середньовічні церкви, які безсумнівно є родзинками цього краю.

www.temple-tour.eu

<http://www.facebook.com/kozepekoritemplomokutja>

А középkori templomok útja címen született meg az a tematikus útvonal, amely a Kárpát-medencében egyedülálló vallási és kulturális örökséggel szeretné mélyrehatóan megismertetni az érdeklődőket. Ez a tematikus útvonal hivatott bemutatni a valaha egy történelmi régiót alkotó, Északkelet-Magyarország, Kárpátalja, valamint a Partium északi részének középkori egyházi örökségét. Az útvonal területileg a magyarországi Szabolcs-Szatmár-Bereg, a romániai Szatmár és az ukrajnai Kárpátalja megyén halad keresztül, amelyet behálózzák közös történelmi gyökerek. Kárpátalja középkori templomai jelentik a nyugati kereszténység keleti határvonalát, itt ér véget gótika és veszi kezdetét a fa templomok földje és az ortodoxia. A viharos történelmű Kárpátalján viharos múltja volt a templomoknak is. Sokuk elpusztult a tatárjárás után, a reformáció előretörésével sorra a protestánsokhoz kerültek, számos leégett a kora újkor szabadság küzdelmeiben, a szovjet időkben, több esetben Isten házából ateista múzeum lett. Mára az idő, a történelem megnyugodott és az egyházi örökség turista látványossággá vált.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, középkori templomokban Magyarország egyik leggazdagabb vidéke, a középkori templomoknak itt olyan sűrű hálózatuk maradt fent, amely egyedülálló. Szatmár és Bereg középkori egyházi örökségének egyedi hangulatát idézik a kisméretű templomok, a melléjük épített fa harangtoronyok, a gazdagon fennmaradt középkori freskók, a festett karzatok, a díszes kazettás mennyezetek, faragott szőszékek. Az Alföld középkori templomainak nagy része a török dúlások áldozatává vált. Ez a vizek által körbezárt vidék azonban távol tartotta magától a hódító hadakat, az idegen kultúrákat. Így maradhattak fent páratlan gazdagságukban és szépségükben ezek a kis középkori templomok, amelyek ékszerdobozai ennek a vidéknek.

The Route of Medieval Churches is the name of the thematic route designed with the intention of thoroughly familiarising interested tourists with a unique religious and cultural heritage in the Carpathian Basin. This thematic route was created with the purpose of presenting the medieval ecclesiastical heritage of three geographical units, which formed a historical region in the past: Northeast Hungary, Kárpátalja (Subcarpathia) and the northern area of the region called Partium. The route crosses Szabolcs-Szatmár-Bereg county on Hungarian territory, Szatmár/Satu Mare county in Romania and Transcarpathia (Zakarpatska oblast') in Ukraine. A web of common historical roots ties together these three administrative units.

The medieval churches in Kárpátalja (Subcarpathia) represent the eastern frontier of Western Christianity, this is the region where Gothic architecture meets the wooden churches characteristic to the Greek Orthodox denomination. The region itself had a tumultuous history and the past of its churches constitutes no exception with regard to this observation. Many of them had been destroyed during the Mongol Invasion of Europe, the remaining ones were seized one after another by the Calvinists as the Reformation gained ground, a large number burned down during the freedom fights of Early modern history and, in Soviet times, churches were often transformed into museums for atheists. We live now in peaceful times, in a calm period of history - hence, churches became tourists' attractions.

Szabolcs-Szatmár-Bereg county is one of the richest areas in Hungary in what concerns medieval churches. A unique network of medieval churches has been preserved here. The small churches, the wooden belfries standing next to them, the medieval frescoes which still exist in so many places, the painted galleries, the richly decorated coffered ceilings and the carved pulpits evoke the unique atmosphere characteristic to the ecclesiastical heritage of the historical Szatmár and Bereg counties. Unfortunately, the major part of the medieval churches on the Great Hungarian Plain (Alföld) have been devastated by the Ottoman Turks. Nonetheless, the waterways and lakes surrounding this region kept conquering armies and foreign cultures away. In this manner, these tiny medieval churches, real jewels of this area, could have been preserved together with their unparalleled richness and beauty.

www.temple-tour.eu

<http://www.facebook.com/kozepkoritemplomokutja>

Unter dem Titel **Straße mittelalterlicher Kirchen** wurden eine thematische Tour zusammengestellt, die das einzigartige religiöse und kulturelle Erbe des Karpatenbeckens umfassend vorstellen möchte. Diese thematische Tour führt durch die einst eine zusammenhängende historische Region bildenden Gegenden von Nordostungarn, Transkarpatien sowie den nördlichen Teil von Partium und macht an den schönsten, sakralen Bauten aus dem Mittelalter halt. Die Tour verläuft durch das ungarische Komitat Szabolcs-Szatmár-Bereg, den rumänischen Kreis Satu Mare und das ukrainische Transkarpatien, ein Landstrich, der durch gemeinsame historische Wurzeln verbunden ist.

Die mittelalterlichen Kirchen von Transkarpatien bedeuten die östliche Grenzlinie des westlich geprägten Christentums, wo die Gotik endet und das Gebiet der Holzkirchen und des orthodoxen Christentums beginnt. In Transkarpatien mit seiner turbulenten Geschichte blieben auch die Kirchen nicht von den Turbulenzen verschont. Viele von ihnen wurden nach dem Tatarensturm zerstört, eine ganze Reihe wurde mit der Ausbreitung der Reformation in protestantische Kirchen umgewandelt, zahlreiche Kirchen brannten in den Freiheitskämpfen der frühen Neuzeit nieder, zu Zeiten der Sowjetmacht wurden mehrere Gotteshäuser als atheistische Museen genutzt. Heute beruhigten sich die Zeiten und das sakrale Erbe wurde zur Touristenattraktion.

Das Komitat Szabolcs-Szatmár-Bereg ist eine der an mittelalterlichen Kirchen reichsten Gegenden in Ungarn, die frühen Kirchen blieben hier in einem so dichten Netz erhalten, das einzigartig ist. Die kleinen Kirchen, die daneben gebauten Glockentürme aus Holz, die vielfach sichtbaren mittelalterlichen Fresken, die bemalten Emporen, die geschmückten Kassettendecken, die geschnitzten Kanzeln beschwören die einzigartige Atmosphäre des mittelalterlichen sakralen Erbes von Szatmár und Bereg herauf. Das von Gewässern umgebene Gebiet hielt die Truppen auf ihren Eroberungszügen und auch fremde Kulturen fern, deshalb konnten die kleinen mittelalterlichen Kirchen in ihrem einzigartigen Reichtum und in ihrer Schönheit erhalten bleiben, die architektonische Kleinodien dieser Gegend sind.

Реформатська церква

Назва Тячева з'являється вперше у 1308 році, її мешканці переважно займалися видобуванням та перевезенням солі, а у 1329 році поселення отримало від короля Карла-Роберта грамоту про привілеї. Пізніше входило до хустського обійстя, і до кінця епохи середньовіччя рахувалося як одне із п'яти марамороських королівських міст. На західному фасаді церкви домінує імпазантна дзвіниця, розчленована карнизами на три рівня, нава має прямокутну форму, до якої примикає апсида квадратної форми, яку з півночі доповнює ризниця. На південному боці апсиди бачимо два великих півциркульних віконних отвори, а на східній – менші за розмірами, з розкосом і сплюсненим стрілчастим завершенням. На південній стороні нефу розміщений стрілчастий портал. В інтер'єрі церкви нава приєднується до апсиди широкою півциркульною тріумфальною аркою. У західній частині нави хори тримають орган, виготовлений у 1853 році. Більшість кесонів стелі мають гідну увазі орнаментальну декорацію, але можемо помітити і фігуральні зображення та написи також.

Апсида покрита нервюрним склепінням з циліндричним профілем. Нервюри виходять із консолей, які були визволені із-під вапняних ґрат завдяки реставратору Йозефу Лангі. Таким чином видно орнаментальні мотиви: на південно-східній стороні – звисаючі з лозин листки і жолуді, на північній – переплетені лозини на одному капітелі також тримають жолуді і дубові листки, а на другому – листки та грона винограду. Церква була зведена у кілька етапів. Найпізніше, у 1810 році, було зведено дзвіницю. Розширення нефу ставиться на більш ранній період – 1748 рік. Окрім цих змін церква здається результатом переважно єдиного будівництва. Тип церкви з одною навою, квадратною апсидою та ризницею був надзвичайно поширений у XIII–XIV століттях. Віконні отвори східної стіни апсиди походять якраз із цього періоду, так само, як і південний портал. Нервюрне склепіння апсиди з декорованими консолями споріднене з капітелями апсиди церкви у близькому Вишкові.

Отож, загалом на основі видимих сьогодні форм ймовірно, що тячівська церква з одною навою і квадратною апсидою була зведена наприкінці XIII, або скоріше на початку наступного століття. Це саме той період, який відповідає піднесенню поселення, використовуючи королівські привілеї. Під час дослідження стіни у 2012 році було розчищено фрагмент середньовічного настінного розпису. Продовження цієї роботи могла б сприяти підняттю популярності церкви та її туристичного значення.

TÉCSŐ

Református templom

H

Técső neve 1308-ban tűnik föl először, lakói sóbányászattal foglalkoztak, 1329-ben Károly Róbert kiváltságait nyerte el a település. A későbbiekben a huszti uradalom tartozéka volt, a középkor végéig az öt máramarosi királyi koronaváros egyike. A templom nyugati homlokzatát uraló tornya három szintes, a hajó téglalap alaprajzú, amelyhez négyzet alapú szentély csatlakozik, ehhez északra sekrestye kapcsolódik. A szentély déli falán két nagyméretű, félköríves ablak, keleti falán szintén két, rézsús bélletű ablak nyílik.

A hajó déli oldalán található kapu csúcsíves. A templombelsőben a hajó félköríves diadalívvel kapcsolódik a szentélyhez. A hajó nyugati részén nagyméretű karzat hordja az 1853-ban készült orgonát. 1748-ban készült a hajó kazettás, festett famennyezete. A kazetták többsége ornamentális motívumokkal díszített, de találunk figurális ábrázolásokat és feliratokat is. A szentélyt bordás keresztboltozat fedi. A bordák konzolokról indulnak, ezeket Lángi József restaurátor szabadította ki a mészpáncél alól. Így láthatóvá váltak a fejezetek ornamentális díszei: a délkeletin egymást keresztező indákról makkok és levelek csüngenek. Az északiak közül az egyiket makkokkal és tölgyfalevelekkel, a másikat szőlőlevelekkel és -fürtökkel díszítették.

A templomot több fázisban építették. Legkésőbbi a torony, ami 1810-ben készült. A hajó bővítése korábbra, 1748-ra keltezhető. Ezekről a későbbi hozzátoldásoktól eltekintve a középkori templom egységes építkezés eredménye lehet. Az egyhajós, négyzetes szentélyű, sekrestyével ellátott típus általánosan elterjedt volt a XIII-XIV. században. A szentély keleti falának ablakai talán e korból származnak, csakúgy, mint a déli kapu. A bordás boltozatú szentély a szépen faragott konzolokkal rokon a közeli Visk templomának oszlopfetejeteivel. A templom valószínűsíthető építési ideje a XIII. század vége, a XIV. század eleje, amikor a település felemelkedése elkezdődött, királyi támogatást élvezve. A 2012-es falkutatások során középkori falképrészlet is előkerült, amely munka folytatása tovább emelheti a templom fényét és turisztikai jelentőségét.

TIACHIV

The Calvinist Church

The name of Tiachiv appeared in records for the first time in 1308. Its inhabitants were primarily salt miners. Charles I conferred royal privileges onto the settlement in 1329. Although the township had been until the end of the Middle Ages one of the five royal free-towns of Máramaros county, it was annexed later to the Khust estate. A three-storey tower dominates the western frontispiece of the church; the nave has a rectangular, while the sanctuary connected to it a square base. The sacristy is on the northern side of the latter. On the southern wall of the sanctuary, one can see two large windows, spanned by semi-circular arches; while, two more windows divide the eastern wall. Archivolts span the latter ones. The portal opened through the southern wall of the nave is spanned by a lancet arch.

Inside the church, a semi-circular or round arch is the chancel arch separating the chancel from the nave. On the western side, a large gallery supports the organ built in 1853. The nave's painted wooden coffered ceiling was made in 1748. Most of the panels are decorated with ornamental motifs; however, the artist painted figural representations or inscriptions on some of them.

A rib vault ceiling covers the sanctuary, the ribs being supported by canopies. The latter were covered with a thick layer of lime coating, which was removed in recent years by the restorer, József Lángi. In this manner, the plant-like ornaments on these canopies became visible. The south-eastern canopy is decorated with criss-crossing vines to which acorns and leaves are attached; while the two on the northern side are decorated with acorns and oak leaves as well as grape leaves and clusters, respectively.

The church was built in several successive stages. The latest addition is the tower stemming from 1810. The extension of the nave took place earlier, probably in 1748. Apart from these later additions, the medieval church may well be the result of a unitary building project, since single-nave churches having square-based sanctuaries and sacristies on the northern sides of the latter were extremely widespread in the 13th and 14th centuries. The windows on the eastern wall of the sanctuary and the southern gate stem, arguably, from these times. The sanctuary covered by a rib vault ceiling and decorated with the beautifully carved canopies is 'related' in this respect to the church in nearby Vyshkove. Most probably, the church had been built at the end of the 13th or the beginning of the 14th century, when the settlement flourished being supported through official royal policies. The wall explorations performed in 2012 uncovered a fragment of a medieval mural painting. Continuing this work could add to the church's fame and touristic importance.

TYACHIV Reformierte Kirche

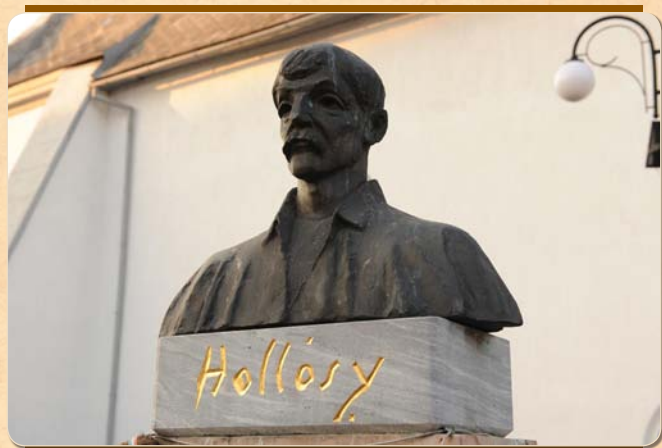
DE

Der Name von Tyachiv wird 1308 zum ersten Mal erwähnt, seine Bewohner befassten sich mit Salzbergbau. 1329 erhielt der Ort die Privilegien von König Karl Robert. Später gehörte Técső unter die Herrschaft von Huszti, bis zum Ende des Mittelalters war sie eine der fünf königlichen Krönungstädte von Máramaros. Der die Westfassade beherrschende Turm der Kirche ist dreigeschossig, sein Schiff hat einen rechteckigen Grundriss, an das sich das viereckige Chor anschließt, damit ist nördlich die Sakristei verbunden. An der südlichen Wand der Chors befinden sich zwei große halbkreisförmige Fenster, an der Ostwand sind zwei Fenster mit Faschen angeordnet. Das an der Südseite des Kirchenschiffs befindliche Portal hat einen Spitzbogen.

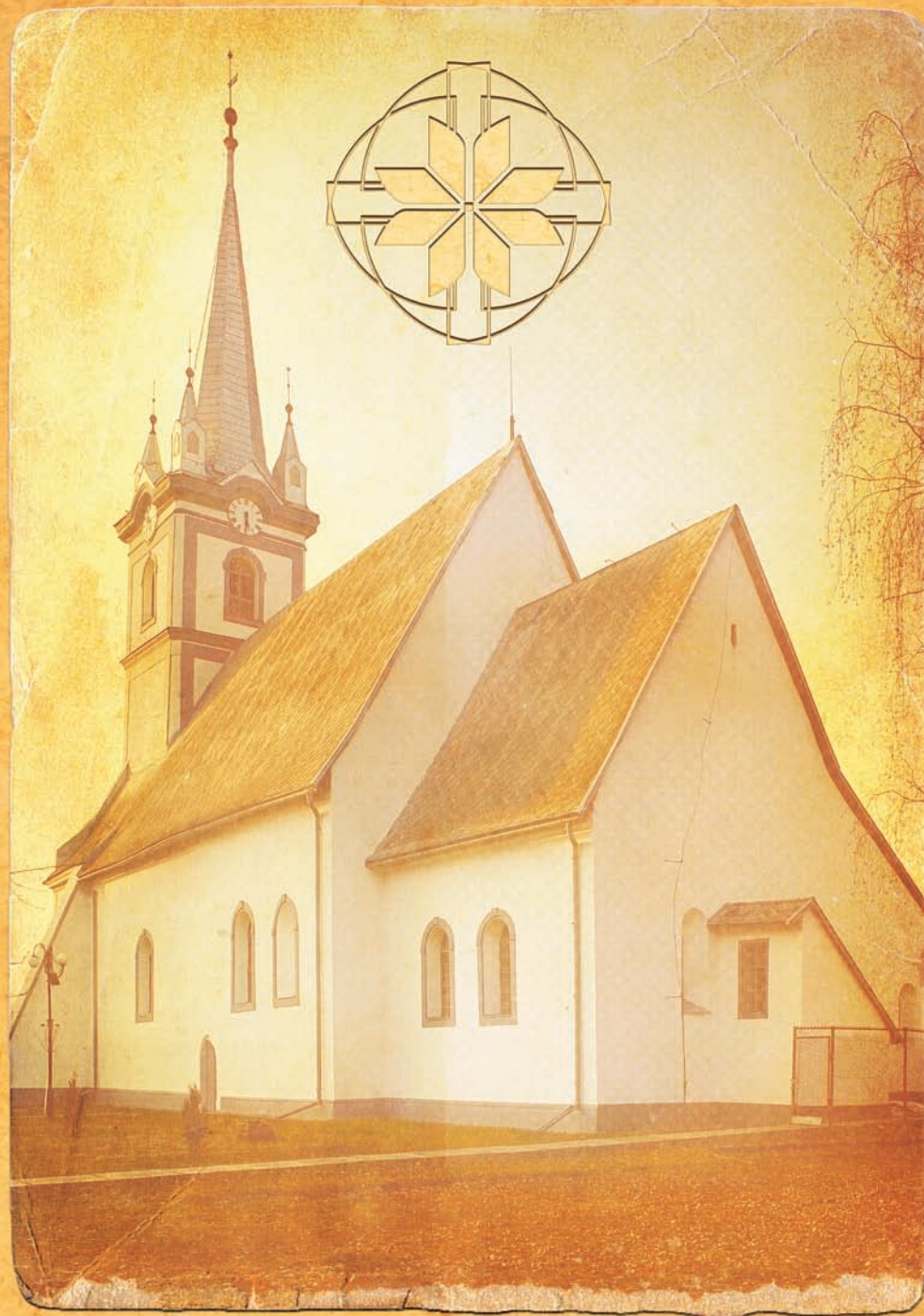
Im Kircheninneren schließt sich an das Schiff der Chor mit dem halbkreisförmigen Chorbogen an. An der Westseite des Kirchenschiffs trägt die Empore die 1853 fertiggestellte Orgel. 1787 wurde die bemalte Holzkassettendecke des Kirchenschiffs eingebaut. Die Mehrheit der Kassetten ist mit ornamentalen Motiven geschmückt, doch darunter befinden sich auch figurale Abbildungen und Aufschriften.

Der Chor ist mit einem Kreuzrippengewölbe überspannt. Die Rippen gehen von Konsolen aus, diese legte der Restaurator József Lángi unter dem Kalkputz frei, so wurde der ornamentale Schmuck der Segmente sichtbar: Im Südosten winden sich einander überkreuzende Ranken und Blätter. Den nördlichen Teil schmücken Eichenlaubblätter und Eicheln, den anderen Rebenblätter und Trauben.

Die Kirche wurde in mehreren Phasen gebaut. Zuletzt wurde der Turm im Jahr 1810 errichtet. Die Erweiterung des Kirchenschiffs wird auf das Jahr 1748 datiert. Abgesehen von diesen späteren Anbauten kann die mittelalterliche Kirche das Ergebnis von einheitlichen Bauarbeiten gewesen sein. Das einschiffige Gebäude mit einem viereckigen Chor und der Sakristei war im 13. bis 14. Jahrhundert eine typische, allgemein verbreitete Form. Die Fenster der Ostwand des Chors stammen genau wie auch das Südportal vielleicht aus dieser Zeit. Der Chor mit dem Rippengewölbe und den schön geschnitzten Konsolen ist ähnlich wie die Säulensegmente in der nahen Kirche von Visk gestaltet. Die wahrscheinliche Bauperiode der Kirche ist das Ende des 13. Jahrhunderts, der Anfang des 14. Jahrhunderts, als das Aufblühen der Ortschaft begann und Técső die königliche Unterstützung genoss. Im Laufe der Erforschung kam im Jahr 2012 auch ein Freskenausschnitt aus dem Mittelalter zum Vorschein, die Fortsetzung dieser Arbeit kann den Glanz und die touristische Bedeutung der Kirche weiter steigern.

* A brossura Szakács Béla Zsolt leírása alapján készült

Партнерство без кордонів

Це видання було підготовлено за сприянням Європейського Союзу. Зміст публікації є предметом відповідальності Неприбуткового ТзОВ «Агентство територіального розвитку та екологічного господарювання області Сабольч-Сатмар-Берег» та Закарпатської обласної ради, і жодним чином не може розглядатися як відображення точки зору Європейського Союзу.

Проект під назвою „Tourist route to the common religious and cultural heritages” здійснюється (вався) в рамках Програми прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2007-2013 (www.huskroua-cbc.net), і співфінансується Європейським Союзом через Європейський інструмент сусідства та партнерства. Загальна мета програми полягає у посиленні та поглибленні співробітництва між Закарпатською, Івано-Франківською та Чернівецькою областями України і прийнятими та додатковими регіонами Угорщини, Румунії та Словаччини в екологічно-, соціально- та економічно-сталій спосіб.

Європейський Союз складається з 27 країн-членів, які вирішили поступово об'єднати свої знання, ресурси та долі. Разом, за 50 років розширення, вони створили зону стабільності, демократії та сталого розвитку, зберігши культурні відмінності, виявляючи толерантність і гарантуючи свободу особистості. Європейський союз готовий розділяти свої досягнення та цінності з країнами і народами за межами його кордонів. Європейська Комісія є виконавчим органом ЄС.

Програму прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна буде реалізовано протягом 2007-2013 рр. на зовнішніх кордонах цільових країн-членів ЄС та України. Європейський інструмент сусідства та партнерства підтримує транскордонну співпрацю на зовнішніх кордонах ЄС. Загальна мета програми полягає у посиленні та поглибленні співробітництва між Закарпатською, Івано-Франківською та Чернівецькою областями України прийнятими та додатковими регіонами Угорщини, Румунії та Словаччини у екологічно-, соціально- та економічно-сталій спосіб. Спільним Органом Управління Програми є Національне агентство розвитку Угорщини. Веб-сайт Програми www.huskroua-cbc.net

Програма фінансована з фондів
Європейського Союзу

Програма прикордонного співробітництва ЄІСП
Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна